WASHINGTON

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 83. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 10-го КВІТНЯ 1948.

No. 83. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, APRIL 10, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПОВІТРЯНА АРМАДА ПЕРЕД ВІДНОВОЮ ПРИМУСОВОГО ПОБОРУ

Вашингтон, 8 квітня. — Президент Труман та найвищі урядовці секретаріяту оборони візвали конгрес до швидкої допомоги в справі переведення розбудови повітряної армади коштом $2,376,100,000. Вони хочуть заощадити 3—4 місяці часу у переведенні розбудовчої програми. Президент домагався виасигнування якстій $725,000,000 готівки й уповажнення заключити контракти, а секретар оборони Форестал домагався негайного скликання тайної сесії конгресу для вияснення наглої потреби. Ці домагання наспіли саме в пору, коли в конгресі приготовляються до поширення повітряної програми з 50 до 70 повітряних груп. Несподіване домагання може стати причиною до відкладення на друге місце приготувань до віднови закону про примусовий побір рекрута і про ухвалення закону про загальний військовий вишкіл.

100 МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ ДЛЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ФЛЬОТИ.

Вашингтон. — Президент Труман має внести до конгресу плян розбудови торговельної фльоти коштом 100 мільйонів долярів як включної častини краєвої оборони. Про це сказав секретар маринарки, Джан Л. Соливан, перед морською комісією палати репрезентантів. Вже незабаром появиться домагання президента призначити $29,500,000 на побудову нових кораблів і $10,000,000 на поправу старих кораблів, у додатку до давніше ухвалених фондів. Соливан заявив, що це буде лише перший крок у програмі стратегічної будови кораблів. Програма обійме цілі більйони фондів в недалекій майбутності.

ЕНЕРГІЙНА АКЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА ЗА ПОКІНЧЕННЯ ВУГІЛЬНОГО СТРАЙКУ.

Вашингтон. — Президент Труман на пресовій конференції заявив, що вжиє всіх правних засобів за покінчення вугільного страйку, який обняв 400,000 майнерів і триває вже 25 днів. Одначе він відмовився виявити дальші правні засоби, якими буде послугуватися генеральний прокуратор відносно Джана Луїса й його юнії.

РЕОРГАНІЗАЦІЯ О.Д. В СЕНАТІ.

Вашингтон. — Група 16 сенаторів рішилася перевести акцію за реорганізацію Обєднаних Держав. Вони хочуть вплинути на комісію закордонних справ, щоб вона почала переслухання в цій справі. Провідник групи, Ралф Е. Фландерс, заявив, що він противиться виасигнуванні $65,000,000 безплатної позички на будову приміщення для О.Д. в Ню Йорку, якщо ця організація не стане найголовнішою агенцією для втримання миру в світі. В сенаті внесена вже резолюція з зазивом до президента Злучених Держав, щоб скликати Асамблею О.Д. як світове форум для вислухання різниць у думках Злучених Держав і Совєтів. Приготовляють ще другу резолюцію, в якій має бути стверджене, що Злучені Держави старалися за мир, а Росія йшла в іншому напрямку.

ЩОБ СПИНИТИ РОСІЮ, ТРЕБА ПЕРЕСТАТИ Ї БОЯТИСЯ.

Вашингтон. — Повернувши щойно з Европи, Ен О'Гейр МекКормик, кореспондентка щоденника Ню Йорк Таймс, радила Жіночому Комітетові Акції за Трівкий Мир, як можна спинити похід Росії. Вона виявила, що в Европі панує великий страх перед Росією і вона саме використує цей страх для швидкого загарбування сусідніх країн, доки вони ще слабі. Саме тому, що Америка намагається додати відваги сусідам, Росія знає, що сусіди перестануть її боятися й тому вона приспішує свої заборчі пляни. Єдиною радою проти цього є перестати боятися Росії. Згадуючи про методи Совєтів, Мек Кормик ствердила, що це перший раз в історії тирани вивертають правду догори дном і називають поневолення свободою, а тиранію демократією. Коли Америка виграє політичну боротьбу з Росією, тоді нам не треба буде збройної війни, твердила журналістка.

ПОЗИВАЮТЬ УРЯД ЗА ЗНИЩЕННЯ МІСТА.

Гюстон, Тексас.— Монсанто Кемикал Компані внесла до федерального суду 8 позвів за виплату відшкодування при вибуху її фабрик в Тексас Ситі у квітні 1947 року. Крім неї внесли позов ще інші підприємства. Загальна сума домаганих відшкодувань виносить $90,000,000. У позві сказано, що уряд знав, що на кораблях були вибухові матеріяли, а не штучні навози, як це було заповіджено. Під час вибуху 512 осіб згинуло, а 3,000 зазнало покалічень.

СПААК ВВАЖАЄ ПРОМОВУ ПРЕЗИДЕНТА ЗА ГАРАНТІЮ ДЛЯ ЕВРОПИ.

Вашингтон. — Премієр Бельгії, Поль Спаак, виявив на пресовій конференції переконання, що промова президента Трумана на спільнім засіданні обох палат конгресу дня 17. березня, була гарантією для вільних держав Европи. У цій промові президент домагався віднови побору рекрута і загального війсгкового вишколу.

СОВЄТИ НЕ ДІСТАЛИ ВЕЛИКИХ БОМБОВАЛЬНИКІВ ВІД АМЕРИКИ.

Вашингтон. — Департамент стейту відкрив тайні протоколи з воєнних часів про постачання Совєтам матеріялів на підставі Ленд-Лізу. Показується, що Совєти не дістали в 1944 році важких бомбовальників, хоч цього домагалися.

СТРИМАЛИ ПРОДАЖ ВОЄННИХ ФАБРИК.

Вашингтон. — З Білого Дому видано наказ стримати на 30 днів продаж фабрик з воєнних часів, щоб перевести провірку, які будинки будуть придатні для нової оборонної програми. Наказ обіймає не лише провірку будинків, але теж і машинерії та іншого виряду.

Пів біліона на розбудову промислу в Південній Америці

Вашингтон. — Президент Труман звернувся до конгресу з домаганням виасигнувати $500,000,000 позички для розбудови промислу в краях Південної Америки. Мали б бути в першу чергу посилені такі роди промислу, яких вироби потрібні для Злучених Держав. Ці гроші мали б піти через Експортово-Імпортовий Банк.

З Міжамериканської Конференції в Боґоті, в Кольомбії, наспіли звідомлення, що делегати не оплескували вістей про цю справу. Делегати вважають, що ця сума є мала, в порівнанні з сумою, ухваленою на видужання Европи.

АРГЕНТИНА ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАЛОЖЕННЯ БАНКУ АМЕРИК.

Богота, Кольомбія. — Аргентина поставила свою кандидатуру на економічний провід для Західної Півкулі тим, що вийшла з проєктом оснування Банку Америк. Орляндо Мароліо, делегат Аргентини, заявив, що його країна стала тепер економічно незалежною й може дати гроші на сфінансування банку. Він сказав, що лише Злучені Держави й Аргентина можуть це зробити, хоч Стейти в першу чергу є відповідальні за відбудову світу. Делегат Злучених Держав, В. Аверел Гариман, заявив, що Стейти ще не готові скласти якоїсь заяви в цій справі. Кажуть, що Аргентина готова дати $400,000,000 позички на цю ціль.

УКРАЇНЕЦЬ — ШАХОВИМ МИСТЦЕМ ПАРИЖА.

Париж, Франція. — Згідно з повідомленням преси, цьогорічну перехідну чашу за шахове мистецтво Парижа здобув український шахіст Степан Попель, добре відомий зі своїх шахових успіхів у Львові. С. Попель є теж автором основного українського підручника гри в шахи. Здобуття шахового мистецтва в Парижі українцем доказує, що українці і в тій ділянці можуть з усіхом конкурувати за перше місце в світі.

СПОДІЮТЬСЯ НОВОГО СОВЄТСЬКОГО НАТИСКУ НА ТУРЕЧЧИНУ.

Анкара, Туреччина, 9. квітня. — Місцеву совєтську амбасаду вже обняв новопризначений совєтський амбасадор, А. А. Лаврішев. У зв'язку з цим тут знову видвигається всілякі здогади та передбачується нову фазу совєтського натиску на Туреччину в справі Дарданелів. Ці здогади зв'язується теж зі самою особою Лаврішева, що є совєтським специялістом в справах Балканів та Орієнту і який вже відіграв важливу роль у встановленні совєтської „нової демократії" в балканських країнах.

СЕНЗАЦІЙНА ПОВІТРЯНА ВТЕЧА ЧЕХІВ В АМЕРИКАНСЬКУ ЗОНУ

ЧЕСЬКИЙ ПАСАЖИРСЬКИЙ ЛІТАК ПРИЗЕМНИВСЯ В МЮНХЕНІ, ЗАМІСЦЬ В БРАТИСЛАВІ.

Мюнхен, Німеччина, 9. квітня. (АП). — Минулого вівтірка на аеродромі в Мюнхені, в американській зоні Німеччини, приземнився транспортовий літак Чеської Національної Повітряної Лінії, що летів з Праги до Братислави. Вже в повітю 20 чеських подорожних під загрозою пістолів заставили пілота летіти до Мюнхену замість до Братислави. Вже опісля в зізнаннях виринуло припущення, що 13 подорожних були в змові з трьома членами залоги і „знали, що роблять". Літак приземнився в Мюнхені навіть без окремого повідомлення та осторогу американської повітряної бази. Один член залоги і 5 подорожних виявили бажання вернутися назад до Чехословаччини.

Українські студенти в міжнародній організації „Пакс Романа"

КОНФЕРЕНЦІЯ „ПАКС РОМАНА" В БЕЛЬГІЇ В СПРАВІ ДОПОМОГИ СТУДЕНТАМ-СКИТАЛЬНИКАМ.

Спа, 9. квітня. — Тут відбувається річна конференція міжнародної організації католицьких студентів „Пакс Романа", в якій бере участь 125 делегатів, що репрезентують 30 країн. На конференції заступлені, крім Злучених Держав Америки та інших західних країн, теж народи поневолені Совєтами, між ними: Україна, Польща, Югославія, Литва і Лотва. Є теж представник Мадярщини, що приїхав нелегально зі своєї поневоленої батьківщини, до якої назад думає вертатися. Одним з головних предметів нарад є справа допомоги студентам-скитальникам, що в наслідок політичного, національного та релігійного переслідування в їх поневолених большевизмом країнах, розпорошилися по цілому світі. Для характеристики цего стану кореспондент Ню Йорк Таймс-у наводить звіт українського представника, в якому подається, що 2,500 українських студентів є на університетах в Німеччині, 250 в Австрії, 60 в Бельгії, 33 в Еспанії, 25 у Франції, 245 в Британії, 15 у Швайцарії, 5 в Голандії, 35 в Італії і 56 в Америці. Загальна кількість студентів-скитальників всіх національностей мала б виносити понад 12,000. Американський представник заявив, що на допомогу цим студентам їх американські товариші вже зібрали 125,000 долярів.

БРИТАНСЬКІ КАТОЛИКИ ВЗИВАЮТЬ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ КОМУНІЗМУ.

ЛОНДОН, 9. квітня. — В слід за рішучою проти-комуністичною акцією Ватикану, тепер теж єрархія Католицької Церкви в Британії взиває до рішучої боротьби проти комунізму, що загрожує не тільки Христовій церкві та людській культурі, але й самому існуванні людини. Відповідну відозву видано з архиєпископської палати Вестмінстеру, звертаючись насамперед до британського робітництва.

„БЮРОКРАТИЧНІ ВЕСІЛЛЯ" В СОВЄТАХ.

Москва, 9. квітня. (ЮП). — Орган совєтської молоді, „Комсомольская Правда", надрукував цілий ряд листів від залюблених большевиків, що жаліються на прийнятий шаблон „бюрократичних весіль", що нічим не різняться від таких же похоронів. Замість „сухих" записів в книжку, большевики домагаються цвітів і „батьківських промв" відповідних урядників.

ВИПРОБОВУЮТЬ ПЕЧЕРИ.

Вашингтон. — Команда армії почне випробовувати від 1 червня підземні печери в стейтах Юта й Колорадо, на скільки вони можуть бути безпечні для приміщення воєнних заводів і матеріялів.

Англія звільняє полонених українців з Ріміні

З.У.А.Д.КОМІТЕТ ПЕРЕД НЕОБХІДНІСТЮ ПОШИРИТИ СВОЮ ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ НА БРИТАНІЮ.

Филаделфія, 9. квітня. — Злучений Український Допомоговий Комітет одержав офіціяльне повідомлення, що британькі власті звільняють з таборів усіх полонених українців, що їх свого часу перевезено з відомого табору Ріміні в Італії. Звільнені українці дістають повну свободу рухів і можуть одержати працю в британському господарстві, або виїхати з Англії куди тільки мають нагоду. Проте, хворим на туберкольозу та інвалідам грозить вивіз до Німеччини, якщо їм в найкоротшому часі не забезпечиться прожитку та відповідної допомоги з Америки. Це заставляє ЗУАДКомітет поширити свою допомогу теж на цих українців в Британії і тому він звертається до американсько-українського громадянства з гарячим закликом збільшити свою жертвенність теж на ту ціль і головно поставити йому до розпорядження якнайбільшу кількість афідевітів, що їх можна б використати на спровадження цих хлопців до Америки. Поспіх під цим оглядом грає дуже важливу ролю і тому прохається свої щедрі жертви надсилати негайно до канцелярії Комітету.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В АМСТЕРДАМ, ПА., ДАЄ ПРИКЛАД В ДОПОМОГОВІЙ АКЦІЇ.

Филаделфія, 9. квітня. — Українська Громада в Амстердам, Па., переслала до канцелярії ЗУАДКомітету у Филаделфії зголошення на прийняття 77 нових українських імігрантів. Цего успіху добився місцевий Доп. Комітет, головою якого є проф. С. Гнатківський, почесним членом — о. М. Мицишин, заст. гол. П. Бедіш, касієром Т. Сюрко і секретарем П. Чучман. Присланих 77 зголошень походять тільки з міста і від кількох фармерів. Акція в цьому напрямку продовжується і загальну кількість зголошень сподіються збільшити до 100.

НОВЕ ЗАГОСТРЕННЯ БЕРЛІНСЬКОЇ КРІЗИ

СОВЄТИ СКИДАЮТЬ НА БРИТАНІЮ ВИНУ ЗА ЛЕТУНСЬКУ КАТАСТРОФУ; ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ ЗАПОВІДАЮТЬ БОЄВУ ЕСКОРТУ ТРАНСПОРТУ.

Берлін, 9 квітня. — Видвигнені в останніх днях надії на можливість мирного полагодження конфлікту між західними союзниками і Совєтами в Берліні сьогодні знову зменшилися, після вчорашньої заяви маршала Соколовського, що всю вину за недавну катастрофу британського пасажирського літака над Берліном, спричинену совєтським боєвим літаком, носять таки самі британці. Британський протест в цій справі Соколовський назвав „ганебним" і „провокативним", заповідаючи рівночасно, що совєтська авіяція і в майбутньому контролюватиме повітряний коридор між Берліном і західними зонами. У відповідь на заяву Соколовського західні головнокомандуючі в Німеччині дали до зрозуміння, що в такому випадку їх боєва авіяція ескортуватиме транспортові літаки і зуміє їх теж відповідно забезпечити від будьяких дальших совєтських напастей. Це створює нове загрозливе положення, в якому кожний новий інцідент може мати непередбачені наслідки.

ЩЕ ОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ НІМЕЧЧИНИ.

Представники Америки, Британії і Франції відбудуть її в Лондоні.

Лондон, 9 квітня. — Речник британського міністерства закордонних справ вчора заявив, що представники Злучених Держав, Британії та Франції ще в другій половині цего місяця продовжуватимуть в Лондоні свої наради в справі політичної злуки та державної організації всіх трьох західних зон Німеччини. Тимчасом, британський уряд відбув надзвичайне засідання в справі спричиненої Совєтами летунської катастрофи над Берліном. Підкреслюється, що Британія приготована на всі евентуальності і вона разом з Америкою та Францією рішена задержати свої позиції в Німеччині взагалі, а в Берліні зокрема.

СОВЄТСЬКІ СІМ'Ї ВИЇЖДЖАЮТЬ З НІМЕЧЧИНИ

Берлін, 9 квітня (АП). — Видавана Совєтами місцева преса потверджує, що сім'ї совєтських військових та окупаційних урядників масово покидають Німеччину та виїжджають до Росії. Офіціяльно це виясняється бажанням „зменшити кошта окупаційної адміністрації", хоча фактичну причину цего виїзду добачується в теперішній політичній крізі між Совєтами і західними союзниками.

ШВЕЦІЯ В БОРОТЬБІ ПРОТИ ШПИГІВ.

Стокгольм, Швеція, 9 квітня. — Шведське міністерство внутрішніх справ домагається від парляменту ухвалення спеціяльного бюджету у висоті 3,000,000 корон ($800,000) на посилення боротьби проти шпигунства в країні. Своє домагання міністер мотивував „останнім розвитком подій".

ПОГОЛОСКИ ПРО ЧЕРГОВЕ КОРОЛІВСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ В АНГЛІЇ.

Лондон, 9 квітня.—В столиці Британії скріпилися поголоски про недалекі заручини молодшої дочки короля Юрія, принцеси Маргарети, з данським принцом Юрієм, племінником короля Фридриха IX. Принц Юрій приділений до данської амбасади в Лондоні і його часто зустрічається в товаристві принцеси Маргарети.

ЗАПОВІДАЮТЬ ПЕРЕМОГУ ІТАЛІЙСЬКИХ ДЕМОКРАТІВ У ВИБОРАХ.

Рим, 9 квітня. — Річальні італійські вибори, що мають відбутися 18 квітня, з кожним днем більше приковують загальну увагу політичного світу, перемінюючись в міжнародну справу першої ваги. Італійський статистичний „Інститут Докса" перевів анкету щодо можливостей висліду виборів і на підставі одержаних відповідей твердить, що християнські демократи переможуть у виборах більшістю 45% голосів проти тільки 27% для комуністичного „народного фронту". Тимчасом московська радіовисильня сьогодні обвинувачує італійський уряд в нарушенні постанов мирового договору, призначивши 400,000 „сторожів виборчих урн", тоді як на підставі договору італійські збройні сили не повинні перевищувати 300,000.

ФРАНЦІЯ СКРІПЛЮЄ СТОРОЖУ НА ІТАЛІЙСЬКОМУ КОРДОНІ.

Париж, 9 квітня. — Рахуючись з можливістю серіозніших заворушень в Італії під час виборів дня 18 квітня, французькі власті рішили скріпити сторожу свого кордону з Італією новими контінгентами республиканської гвардії.

ВІДДАДУТЬ ІТАЛІЙЦЯМ УПРАВЛІННЯ ТРІЄСТУ.

Рим, 9 квітня (АП). — Римська преса вчора повідомила, що військові губернатори американсько-британської зони Тріє сту заповіли передачу італійцям управління міста з днем 12 квітня. Проте, зверхня влада та рішальний голос залишаться за військовими губернаторами.

МІЖНАРОДНА ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ В ЖЕНЕВІ.

Женева, Швайцарія, 9 квітня. — Тут продовжується конференція О.Д. в справі свободи преси та інформацій. На порядку нарад є кілька поправлених резолюцій в справі суперечного поняття про відповідальність преси в „підпалюванні війни" і на цю тему приходить до гострих дебат.

ПОПЕРЕДЖЕНО ПЛЯНОВАНИЙ ЗАМАХ НА ГРЕЦЬКОГО КОРОЛЯ.

Тріполіс, 9 квітня. — Грецькі власті вчора повідомили про виведення з колії потягу, що попереджував потяг грецького короля Павла до цього міста на Пельопонезі. Локомотива і два вагони розбились внаслідок розкручення шин. Підозрівають, що це був саботаж, скерований проти потягу, що ним їхав король.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346 JERSEY CITY 3 N. J.

ФІНЛЯНДІЯ — СОВЄТСЬКОЮ МІЛІТАРНОЮ БАЗОЮ

Кремль відіграв ще одну трагікомедію. В Москві підписано в присутності самого Сталіна десятилітній мілітарний союз між СССР та Фінляндією. При цьому старий лис, Молотов, заявляв, що договір заключений на підставі тих пропозицій, що їх предложила фінська делегація, а комуністичний фінський премієр Пекаля ще подякував кремлівським диктаторам за їхнє „прихильне наставлення" до Фінляндії.

Совєти заставили ось так виснажену двома війнами малу Фінляндію підписати договір, який на письмі може не дуже страшний, але на ділі переміняє цілу країну в совєтську мілітарну базу. Совєти прикрили це страхом перед евентуальним нападом на них Німеччини та її союзників — через Фінляндію. Цей договір — і то найважніше — дає Совєтам уже „легальну" змогу поширяти свій пропагандивний апарат в Фінляндії та допомагати місцевим комуністам приспішувати подібний державний переворот, який стався недавно в Чехословаччині. При цьому не забуваймо, що міністром внутрішніх справ у Фінляндії є комуніст. В руках комуністів є теж контроля над поліцією. Чи ж цього ще мало, щоб комуністична меншина в Фінляндії могла опанувати цілою країною в такий самий спосіб, як запанувала комуністична меншина в Чехословаччині?

Чи так станеться, певно не знати, бо фіни знають Росію віддавна і дещо краще від чехів. Вони знають, що Росія була ворогом незалежної Фінляндії й таким самим ворогом є нині, тільки в далеко більшій мірі. Одначе фіни знайшлися тепер в таких обставинах, що вже не могли ставити ніякого опору Росії, тим більше, що не було ніякої надії на допомогу збоку демократичних потуг.

Про натиск Совєтів на Фінляндію писалося в світовій пресі широко й довго. Справа ця була загально відома. Хто б про це не писав чи говорив, той жалів фінський демократичний нарід. Проте ніяка з демократичних потуг не зробила нічого такого, щоб ослабити совєтський натиск і вратувати цю невелику демократичну країну від комуністичної агресії. Щойно тепер заповіли, що ескадра американської фльотилі відвідає Норвегію, складаючи їй „приятельську візиту". Це мало би бути свого роду відповіддю на те, що сталося в Фінляндії, а заразом погрозою, зверненою в бік Москви, що якщо б Кремль захотів далі натискати на скандинавські держави, зокрема на Норвегію чи Швецію, то тоді стрінувся б уже з опором не тільки тих малих держав, але з куди сильнішим, американським і британським.

Чи то залякає Кремль, не знати, проте навіть і така американська манiфестація готова додати скандинавським народам отухи до ставлення опору дальшому совєтському наступові. Біда тільки, що навіть ці маніфестації ведеться тільки під кличем рятування Західної Европи. Та чи Фінляндія не західна Европа? Чому ж вона має пропадати і дуситись у московських кліщах?

Думаємо, що дальші події заставлять демократичні потуги до застанови і над такими справами. Тоді вже буде легше активізувати теж і потребу допомоги визвольним змаганням українського народу.

ЩОБ УТРИМАТИ ДОБРОБУТ

Вашингтонський конгрес ухвалив Акт Чужинної Допомоги у висоті 6.098 більйонів долярів; загальна сума особистого податку знижена на 4.8 більйонів.

Це такі останні вісті, які матимуть значний вплив на економічне життя нашої країни. Допомога ухвалена конгресом для чужинних держав, втримає американський промисл у безупиннім русі; коли до того додати ще змагання до небувалого озброєння Америки, то можна надіятися небувалого руху на ринку праці. А попри те приходить ще знижка податків, яка уможливить у першу чергу підприємцям кинутися на всі роди промислу з виглядом на великі зиски. Коли б якийсь припадок не дав притоки до світової політичної катастрофи, Америка буде стояти під знаком великого економічного підйому на довший час.

Серед таких надій зарисовуються в американському господарстві два напрямки: підприємці хочуть повної економічної свободи, а робітники хочуть контролі цін. Повна свобода дасть підприємцям нагоду підвищити ціни продуктів і осягнути великі зиски з їх продажу; контроля цін дасть робітникам нагоду заощадити частину робітничої плати і піднести свій особистий та родинний добробут. Між змаганням підприємців і робітників є суперечність і тому між ними приходить до тертя та промислової боротьби.

Звичайно з кінцем року відбуваються зїзди підприємців і конвенції робітничих організацій. Одні й другі роблять підсумки осягів за минулий рік і складають пляни на наступний. Так сталося з кінцем минулого року і вже тоді зарисувалися на промисловому горизонті окремі змагання підприємців, зорганізованих в Краєвім Товаристві Вирібників; теж окремі змагання робітників, зорганізованих в двох краєвих організаціях: в Американській Федерації Праці і в Конгресі Індустріяльних Організацій. Всі вони передбачували згори якийсь добробут в 1948 р., а тепер саме прийшла нагода на здійснення передбачувань і на виконання з ними злучених плянів.

Підприємці не дуже турбуються докищо постачанням робучої сили. Вони радше пильнують уряд, щоб він не привернув воєнної контролі цін. Одначе тому, що це виборчий рік і їхня республиканська більшість має силу в конгресі, ця справа ще тепер не є пекуча. Більше важливою справою є наладнання кредитів і забезпечення матеріялів на продукцію. Одначе є одна справа, яка мусить турбувати всіх підприємців, а нею є справа підвишки платень.

Цю справу поважно обговорили робітничі організації на своїх зібраннях і негайно заповіли, що тепер приходить третя підвишка платень в повоєннім часі. Конгрес Індустріяльних Організацій видав з кінцем січня пояснення, як непропорціонально підвищилася робітнича плата в порівнанні з підвишкою цін фабричних продуктів і в порівнанні з зисками промислових підприємств. У своїм „Економічнім Огляді" за лютий 1948 р. екзекутива цеї організації зіставляє зиски промислу з р.р. 1945 і 1947, а з зіставлення виходить, що коли в році 1945 найвищі зиски підприємств доходили до 11.2%, то в 1947 вони дійшли до 20%. Замітне при цьому те, що найвищі зиски були в промислі харчовім і в автомобілевім. Пересічний зиск у всіх промислових підприємств в 1945 р. виносив 8.8%, а в 1947 р. 16.4%, отже майже подвійно!

В тому самому часі пішла значно вгору теж підвишка робітничих платень, бо на 18% і 20%. Одначе ця підвишка не принесла такого добробуту для робітника, як для підприємця просто тому, що водночас зростали ціни харчів до небувалої висоти. Коли взяти під увагу ціни життєвих продуктів, то на ділі в 1929 році підвишка платні виносила 20%, в 1945 р., 18%, а в 1947 лиш 10%, отже відворотно ніж ішли зиски підприємств. Якщо ціни продуктів зростуть дальше, може дійти незабаром до того, що зогляду на життєві видатки зріст робітничих платень не буде мати ніякого значення, а це приневолює робітничі організації пустити в рух кампанію за нову підвишку плат пересічно на 20% теперішніх платень.

Економісти, які займаються вияснениям, чому підприємець може швидше добитися великих зисків при дуже малій підвишці ціни продуктів, вияснюють це так: Майже всі фабрики мають свою підставову господарку, яка мало зміняється впродовж цілих років. До коштів ведення підприємства зараховується утримання будинку вже разом з амортизацією вкладеного капіталу; дальше віднову машинерії, кошти операції, топлива, електрики, і т. д. Ці кошти не зміняються нагло, бо напр. раз поставлений будинок і машинерія служить на довгі часи і лише якийсь відсоток призначується, як сказано, на їх зужиття. Зміняються лише ціни сирівців і ціна робітника. Тому, коли підприємство піднесе лише дуже незначно кошти своїх виробів, то це приносить непомірно більший зиск, бо ціна будинків і виряду осталася майже тасама.

Коли взяти під увагу, подібне явище в робітника, то в нього зміняється все: ціна мешкання, ціна одягу, приладдя до праці, ціна харчів і т. п. Отже, коли підприємець має щось, що не зміняє своєї ціни, то робітник мусить рахуватися зо зміною ціни кожної життєвої потреби.

Коли робітник хоче втримати свій життєвий стандарт вінповідно до вимог дня, він повинен мати свою власну хату, а як її не має, то повинен платити все однакове комірне і мати постійно те саме приладдя до праці. Коли ж цього не має, робітник видвигає домагання контролі над чиншами, над ціною фабричних виробів, а по можности теж над ціною харчових продуктів. Якщо цього нема, робітник мусить добиватися підвишки робітничої платні негайно, як підскочить ціна життєвих потреб.

Коли тепер прийде до поставлення продукції на такій висоті, як було за воєнних часів, мусить прийти нагло домагання підвишки робітничих платень. Щоб прининити підвишку платень у безконечність треба завести наново воєнну контролю цін і пейкування на воєнний лад. І про це вже починають писати.

Микола Чубатий.

СТОЛІТТЯ ВЕСНИ НАРОДІВ

Революційний рік 1848 історія охрестила роком Весни Народів. В березні 1848-го року вибухли революції майже рівночасно в різних краях середущої Европи. Розпочалося від революції в столиці Австрії, у Відні. Звідси вона перекотилася на Угорщину, до Праги, до Італії, Німеччини, а навіть дальше на схід, до столиці Галичини, до Львова. Революція перекинулася як пожар дальше до Франції та відбилася деяким відгомоном навіть в далекій Еспанії та Англії. Одна одинока Росія не була охоплена революційним пожаром.

Яка причина такого всенародного зриву в 1848 році та в імя яких ідеалів цей революційний пожар перекидається з краю до краю. Причиною цього, що в так багатьох країнах зірвалася в цім році революційна хуртовина, був тогочасний порядок в Европі. Вже понад 50 літ перед тим вибухла була революція в Франції та в Польщі. Французи піднесли революцію, щоб повалити старий середновічний лад нерівности людини в державі, порядок панщизняної залежности одної людини від другої, та щоб на місці середновічного порядку станової нерівности завести рівність всіх громадян перед правом та конституційний порядок в державі. Поляки підняли революцію проти Росії, бо вона наступала на існування Польщі як окремої держави, отже революція піднялась в імя права народу жити у власній державі. Обі революції з кінця 18. століття, французька та польська, були тільки першим зривом до волі, по якім ще прийшло 50 літ реакції, очолюваної австрійським канцлером Метерніхом, що став неначе символом поліційного режіму по всіх державах Европи перед 1848. Та режім поліційної диктатури показався неможливим до вдержання на довшу мету і рік 1848 потряс до основ старим порядком Европи.

Цей рік остаточно повалив рештки панщизняного ладу в цілій Европі крім Росії. Тоді теж знесли панщину в Галичині, що наш нарід упамятнив сотками хрестів на памятку знесення панщини та врочистими обходами в день знесення панщини аж до наших часів.

На місце середновічного станового ладу приходила тепер рівність всіх громадян перед правом, загарантована конституцією з цілим рядом прав людини, вільної та рівноправної в державі.

Та в році 1848 революція перекидалася з краю до краю ще в імя другого ідеалу, в імя прав народу на власну державу та в імя соборности поодиноких націй. Ідея самостійности нації була тою оливою, що помогла розпалитися революції високою полуміннью в Італії. Італія тоді ще не була самостійною нацією, але країною розчленованою на групу територій, залежних від Австрії, та дрібних державок часто правлених чужими непопулярними династіями. Тому італійська революція приняла характер національної революції з ціллю добути самостійність та обєднання цілої італійської нації.

Ідея свободи людини та свободи і обєднання нації в одну власну державу була провідною ідеєю теж революції в Німеччині, де зібраний з усіх країн Н і м е ч ч и н и сойм в Франкфурті домагався не тільки заведення рівности громадянина вдержаві, конституційних прав, але також обєднання всіх німців в одну національну державу.

Національний характер мала теж революція на Угорщині. Пошанування права кожного народу бути власною індивідуальністю та бодай правитися автономічно мав теж на цілі Всесловянський Зїзд в Празі 1848 р. Як бачимо, визволена зі старого станового порядку людина відразу почулася членом своєї національної збірноти та домагалася не тільки свободи особистої, але також свободи національної. І звідси революційний рік 1848 стає роком пробудження народів, правдивою Весною Народів.

Як Велика Французька Революція з кінця 18-го століття поставила в програмі свободу та рівність людини в державі, але її ще не зреалізувала в Европі, так само й революційний рік 1848 поставив для народів тільки ідеал, до якого їм треба буде прямувати. І дійсно решта 19-го століття та початок 20-го століття це період змагання поодиноких народів за своє національне, себто державне існування.

Здавалося, що Перша Світова Війна та право самоозначення н а р о д і в, проголошене президентом В и л с о н о м, розвяже остаточно цю справу та в с і н а р о д и стануть вільними та незалежними. Так одначе не сталося. Поневолення України та других народів бувшої Росії таки за згодою того ж президента стало початком нових хуртовин, нових поневолень народів навіть по першій світовій війні визволених. Значиться, процес визволювання народів ще непокінчений. Він жде свого закінчення мабуть по цім страшнім періоді, що його переживає тепер все людство.

Та рік 1848, видвигаючи рівність всіх громадян перед правом, поминув одну важну справу: вирівнання соціяльного положення висвободжених громадян. Громадянин конституційної держави західної та середущої Европи діставав щоправда рівність перед правом, але не діставав тої рівности у щоденному житті в наслідок великих соціяльних різниць, що лишилися по старім панщизнянім порядку та які витворилися впродовж 19-го століття в наслідок зросту фабричного промислу та новочасного капіталізму.

Розвязувати соціяльне життя людей поміж собою поставив собі за ціль соціялізм; дотепер з фатальними наслідками для людства. Ортодоксійна форма соціялізму — марксизм застосований в практичному житті в Росії — не приніс людству соціяльного вирівнання, але нову панщину та втрату тих здобутків, що їх приніс Европі рік 1848, себто свободу людини в державі.

Справа соціяльного вирівнання громадян в державі жде ще своєї розвязки. Можна пропускати, що період величезного замішання, в якім жиємо, принесе остаточно національне визволення народам і соціяльне вирівнання громадян в кожній нації. Та покищо — в столітті Весни Народів — приходиться нам зі смутком ствердити, що людство не осягнуло ще тих ідеалів, за які йшли на барикади сотні тисяч ідеалістів сто літ тому, щоб зреалізувати клич 1848 року: „Всі Люди Собі Братами".

ВАЛЕРІЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

ПОВСТАНЦІ

Оповідання

2)

2. У штабі.

Обрано на селі найбільшу і найчепурнішу хату. Над ворітьми устромлено прапор. Вітер ламле написані там слова. На подвір'ї серед гарб поставлено гармату. На ній сидять два козаки, поволі крають сало і хліб великим ножем та, не хапаючись, ковтають це приємне сполучення.

Це — штаб.

Всередині хати повно народу. Отаман сидить біля столу. На столі стоїть миска з недоїдженою картоплею.

Отаман мовчки ссе люльку й уважно слухає, що каже йому сотник першої сотні, стрункий хлопець із дівочими блакитними очима.

— Були і бачили, — провадить сотник: — їх там з півтораста та штук четверо скорострілів. Страшенно залякані, кажуть селяни, що і вночі не сплять — нас бояться.

— Так, — каже отаман: — а скільки це звідси?

— Верстов п'ятдесять. Зараз як виїхати, то над вечір там будемо. Батьку, дозволь!

Молоденьке обличчя сотникове кривиться, мов він заплакати хоче. Отаман сміється.

— Ти не віриш, батьку? — ображено каже сотник, і рука його мимоволі лягає на шаблю: — ти гадаєш, я не гаразд розвідав! Сором, батьку!...

Навкруги купчаться козаки першої сотні. Вони гомонять поміж себе, а часом теж підвищують голоси.

— Хіба ж можна випускати з рук? — бурчить один: — четверо скорострілів, хіба воно на дорозі валяється?

— Та батько дозволить, — запевняв другий: — то він жартує.

Отаман сміється. Сотник уже злісно дивиться на його, і з уст його готові вирватись гарячі, докірливі слова. Ще хвилина — й він ладний кинутися з пістолем на отамана, гукаючи:

— Смерть зрадникові!

Та отаман підводиться й, вийнявши люльку з рота, каже виразно і твердо:

— Сотнику першої сотні! Наказую негайно виступити з своїми козаками, а завтра повернутися з чотирма скорострілами.

Рух і гудіння серед козаків.

— Слава батькові! — лунає де-де.

На обличчі в сотника першої сотні гуляє веселка.

— Хлопці! — гукає він до натовпу: — чули, що сказав батько? Ходімте!

***

На хвилину хата порожніє. Видко, як у кутку хлопець, що його шлик, перекинений через плече на груди, лягає аж до пояса, ладнає мандоліну. Круг нього стоять троє, глузуючи з його нездатности.

Згодом хата знову заповнюється козаками. Приходять подивитись, що робить батько, вітаються й мовчки стоять біля столу.

— Де він? — чути біля дверей: — повернувся вже? Ану, пустіть, подивлюся.

Крізь натовп проштовхується козак із круглим обличчям і широкою посмішкою. Він здіймає шапку.

— Добридень, батьку, — каже.

— Добрий, — відповідає отаман.

— Уже повернувся?

— Як бачиш.

Козак посміхається, цілком удоволений з того, що побалакав із батьком. Але він помічає на столі недоїджену картоплю і спиняється вражений.

— Еге, — мимрить він задумливо: — це погано, що ти, батьку, картоплі не добрав... Жінка ряба буде... Ану! — гукає він до натовпу: — йдіть картоплю добірати, щоб часом у батька рябої жінки не було!

Хата вже набита до краю. До столу надходять козаки, стоять кілька хвилин мовчки й одступають назад, даючи місце іншим.

Отаман сидить і ссе люльку.

— Де він! — знову галасує хтось коло дверей: — ведіть мене до його!

Серед козаків регіт і глузування. До столу протискується нова постать — висока людина в синьому козацькому вбранні, з червоним шликом і рябим од віспи обличчям. Це начальник постачання Омелько Гарнага.

— Ага! — гукає Омелько, — осьдечки...

— Здоров, батьку... Ану, посунься, я сяду... Так... Ти не думай, що я п'яний. Хіба від четвертини самогону Омелько впився коли? Я стомився, бо все ходжу, шукаю, хто б мене змалював... і не знайду! Я сьогодні волосного писаря попав та пістоля йому в груди — змалюй мене, вражий сину! Добре, що чвертку самогону поставив, а то був би вбив... Дуже мені хочеться свій партрет денебудь повісити...

— А ось піймають тебе та й повісять на гілляці. От і буде партрет, — озивається з натовпу.

— Бодай тобі повилазило, як побачиш мене повішеним, — спокійно відмовляє Омелько.

— Та твій партрет давно вже в церкві висить, — невгаває з натовпу: — святий Микола там жене такого... чорненького, з ріжками...

Регіт. Омелько помутнілими очима дивиться на натовп.

— Дурний, як бабина запаска, — зневажливо каже він: — сам ти анциболот! Сукини сини! А чи забули ви, що, як зранили мене в ногу, та поклали одужувати; так я й півдня не вилежав. Порачкував до коня, та й хода! Ех!

— Та то тобі приснилось, мабуть як ти заснув із перепою...

Під регіт Омелько ще раз дивиться на натовп, що не його чуття, й каже отаманові:

— Не хочу з ними балакати. А добра самогонка в Палажки! Та й молодиця чепурненька... Треба буде її вбити...

Він поклав шапку на стіл, закинув оселедець за вухо і схилився спати.

***

(Дальше буде).

Справа державної організації Ватикану

На тему можливостей змін в організації Католицької Церкви вже від деякого часу кружляють всілякі вістки. Нище передруковуємо в цілости статтю з „Української Трибуни" в Мюнхені, надіслану там громадянином - католиком зо одним визначним українським старого покоління:

Чужинна преса кілька тижнів тому, а наша — останнім часом подала вістку, що Папа задумав провести широких розмірів реформу всього управління католицької церквою на зразок світової держави. Подія незвичайно важлива, а для нас майбутнє-вирішна. Абстрагуючи від цього, що переважна більшість нашого народу належить до Української Православної Церкви, авторитету і компетенції якої не маю наміру тут порушувати, — мусимо дивитися реально на події, що вирішуються на наших очах і виявити належне ставлення до них, бо вони матимуть немале значення й для нашого майбутнього.

Історичні постатті двох останніх римських архиєреїв, тобто попереднього Папи Пія XI, відомого реформатора самого Ватикану та його церковної політики не лише супроти вірних католицької церкви, але й цілого світу, а тепер постать станового дипломата і політика Пачеллі, нинішнього Папи Пія XII, висунули Ватикан, а з ним католицьку церкву на передову позицію світової арени. Державні керівники запитують думки Ватикану про вирішні, навіть чисто політичні справи, як це часто-густо робить през. Труман та інші. З другого боку, якраз диктатори Кремлю бачать у нинішньому Ватикані велику небезпеку для себе і своєї імперіялістичної політики в Европі та на інших континентах, на які сьогодні рушила посилена експансія католицьких місій. Беручи під увагу нашу дійсність, ми не повинні не доцінити глибших причин безпощадної розправи червоного окупанта з Українською Католицькою Церквою на Західній Україні. Прискорення большевиками смерти Галицького Митрополита Андрея Шептицького, що, як символ обєднаної української нації, геройчно виступав перед усіми наїзниками наших земель в обороні цілого українського народу, без різниці віровизнання, — також свідчить про те, що червоний Кремль не міг (за традицією царського режиму) терпіти під боком заступника Ватикану на наших землях.

За словами європейської католицької преси, світова католицька держава мала б такий вигляд: на її чолі стоїть Папа, його відповідальним заступником в управлінні церквою буде канцлер-прем'єр, який координує працю державних секретаріятів, дотеперішних конгрегацій. На чолі кожного з них стоїть державний секретар-кардинал. Засяг і компетенція діяння поодиноких секретаріятів зазнають деяких змін у порівнанні до дотеперішних конгрегацій. Панівне досі становище італійців на постах кардиналів та урядовців Ватикану, вперше порушене в більшій мірі теперішним Папою в 1946 р. покликанням декількох кардиналів-чужинців, зазнає тепер основної зміни. До виконання різних завдань і праці секретаріятів мали б бути покликані не-італійці в більшій ніж досі кількості. Як видно звідси, відбудеться переломова інтернаціоналізація Ватиканської держави. Потрясення останньої світової війни такі великі, що ватиканські політики заздалегідь беруть їх до уваги.

Для нас важливо допильнувати, щоб при цій великій реформі не вирішено **про нас без нас**, щоб не було залишено й надалі чужинців керівниками церковних справ українців-католиків. Адже відомо, що до року 1917, тобто до реформи Папи Венедикта XV, Українська Католицька Церква була підпорядкована конгрегації поширення віри поміж невірними. Звичайно, що в цьому чималу ролю відіграли ворожі нам польські кола та польські політики ще старої Австро-Угорщини, але, ніде правди діти, що таке принизливе становище існувало. Потім утворено конгрегацію східніх обрядів, до якої приділено Українську Католицьку Церкву. Українців-католиків у цілому світі було до вибуху другої світової війни близько **шести мільйонів**, вже, більше, ніх усіх інших східних народів **разом узявши**, що були обєднані з Ватиканом.

Виходячи з чисельної нашої переваги, з відносно добре зорганізованої нашої церковної ієрархії, а що найважливіше — беручи під увагу наше геополітичне становище на Сході Европи — керівними чинниками в згаданій конгрегації повинні були бути українці-католики. Одначе так не сталося, бо Західно-Українські Землі силою ризького миру та рішенням Ради Амбасадорів опинилися в складі польської держави, а її політичні і духовні провідники вже подбали про недопущення до цього. Що більше, старі привілеї та права Галицької Митрополії, запевнені папськими буллами, пішли в забуття, їх навіть зведено нанівець наполегливістю польської дипломатії перед Ватиканом.

Відомо, напр., що більш півсторіччя українці-католики не мають свого кардинала, тоді, як кількасот тисяч вірменів його мають. Усі заходи та домагання наших політичних провідників у старій Австро-Угорщині висунути митрополита Шептицького на українського кардинала лишилися без успіху. Поляки протестували перед австрійським цісарем-полонофілом Франц-Йосифом I і перед Ватиканом і досягли свого. Польські єзуїти допильнували й останньої кардинальської колегії 1946 р. до якої не потрапив українець. Потрапив туди вірменин, потрапив китаєць, але не українець!

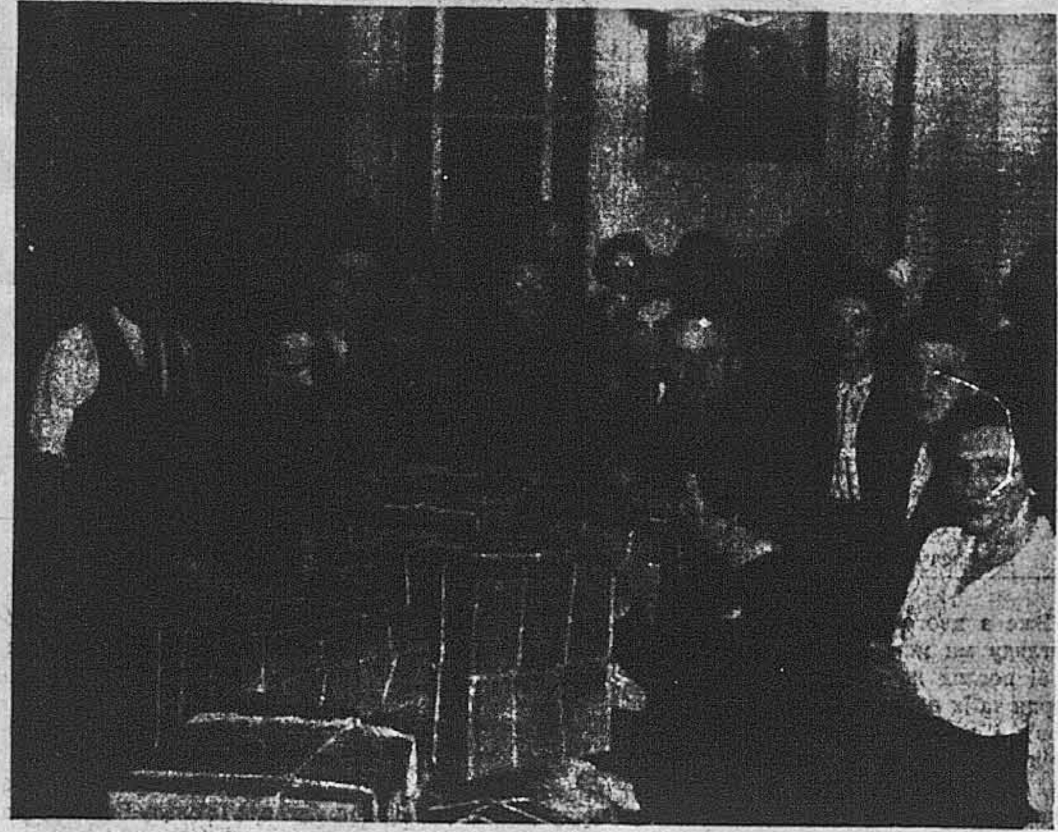
На мою думку, найкращий для українців-католиків вихід із реорганізації Ватикану буде, коли створиться **Державний Секретаріят Східньо-Европейської Католицької Церкви**, на чолі якої стане український владика-кардинал. Цьому секретаріятові була б підпорядкована вся Українсько-Католицька Церква в цілому світі. Йому на допомогу в управлінні стали б покликані ним підсекретарі для різних духовних і світських справ.

Крім цього, в конституції нової світової Католицької Церкви повинно бути для українців забезпечено більше число кардиналів, беручи на увагу чисельну кількість українців-католиків супроти інших католицьких народів.

Найвищий час, щоб провід Української Католицької Церкви перейшов в українські руки. Дальша інтернаціоналізація Ватикану має поставити українців на належне їм місце. За владиками Українсько-Католицької Церкви та їм підпорядкованого духівництва останнє слово для виборення цього гідного становища. На їх плечі лягає велика історична місія, виконати яку повинен допомогти весь український віруючий загал!

Володимир Олександрів.

ХАРЧОВИЙ ВІДДІЛ З.У.А.Д. КОМІТЕТУ ПРИ ПРАЦІ



В лютому ц. р. при ЗУАДКомітеті у Філаделфії зорганізовано окремий Харчовий Відділ, що протягом відносно короткого часу вже запакував та вислав до Европи на допомогу українським скитальникам 22,000 фунтів товщу, 20,000 фунтів цукру, оливи, молока, какао та інших продуктів на суму $2,100 як теж 37 пакунків медикаментів, вартости 2,475 долярів. В цьому йому радо допомагають українські громадяни Филаделфії. На світлині бачимо Відділ при праці. Перша зправа є голова відділу, п-ні Олена Штогрин, а зараз біля неї секретарка Відділу, п-ні С. Вовчок.

Невідомі великі міста в Сибіру

Після невдачі Лондонської Конференції у всіх газетах світу щораз частіше появляються статті про господарське значення Сибіру, який сьогодні уважається головним пунктом в совєтському господарстві. В одній статті, вміщений у французькому часописі „Франсе Суар", кореспондент Франк Форстер пише: „Сибірську залізницю, довжиною 4,000 км, яка сполучає Москву з Владивостоком, знає кожний. Відомо, що залізниця збудована в 1905 році, і тоді те велике будівництво уважалося пробою людського генія. Тому що залізниця була одноколійна, рух у двох напрямках уповільнювався. 22. червня 1941 року вибухла війна. Німецька пропаганда запевняла, що сибірська армія не встигне прибути з поміччю для европейських армій. Проте сталося навпаки. Але чотири роки пізніше в Сибіру була вже не одна залізнична лінія, а 14, з яких 13 передано в розпорядження генерального штабу совєтської армії. Теперішній Урал — це великий простір з невідомими для світу містами. Хто, наприклад, відвідав Краснотурінськ, місто, яке повстало в 1943 р., під час боротьби за Сталінград? Хто знає, що це місто для Совєтського Союзу означає золото, вугілля, залізну руду, мідь, манган, боксити? Хто може сказати, де те місто знаходиться, про яке тільки відомо, що вони в Москві числиться на списку таємних міст під ч. 47. Я бачив в Краснотурінську трамваї, модерне електричне освітлення, школи, ливарні, і все це на тому місці, де ще 10 місяців тому бігали голодні вовки. Але Краснотурінськ не можна порівняти з містом Магнітогорськ, прямі вулиці якого тягнуться на 5—8 кілометрів. Звідти по Совєтському Союзі транспортуються на „колесах" готові будинки. Крім того на Уралі є ще таємне місто „Устм"-фабрика тяжких машин, або, як його ще називають, „фабрика Орджонікідзе". Цього міста не знайдете на жодній мапі генерального штабу. В Москві його ще називають „Фабрикою фабрик". Є ще й інші таємні міста. Місто Свердловськ в 1938 році мало 80,000 мешканців, сьогодні нараховує більше, як один мільйон. Місто Комсомольськ, яке перед війною було незначним селом, сьогодні має 950,-000 мешканців.

Атомград, місто атома, охороняється шістьма оборонними і сторожовими лініями НКВД. Перебування і вступ до цієї зони дозволений тільки тим особам, які мають перепустки, підписані урядом наукових дослідів і міністерством війни. Скільки людей живе в Атомграді? Число мешканців, про яке я тайно довідався, між 30,000—70,000. Кожний мешканець цієї зони не має права залишити місто або переступити зону безпеки. Методи граці в Атомграді особливі і дивні. Фізики працюють в двох групах: коли перша група досягне якогось висліду, тоді друга група переймає дальшу працю першої і т. д. Кілька місяців тому проф. Капіца був фізиком СССР ч. 1. Тепер його вже немає в Атомграді, і, отже, він уже не керує дослідами. Керівництво над дальшими дослідами перебрав на себе в Атомграді проф. Комаров. Йому допомагає проф. Йоффе.

(Наше Життя).

„ГОРОДИ СВОБОДИ"

Федеральний уряд, громадські добровільні організації та окремі, приватні особи працюють спільно над проектом так званих „Городів Свободи", що мають помогти в скрутний час світової, харчевої кризи. Завданням ставлять — 14 мільйонів малих, але так потрібних, городів в містах та їх околицях і 6 мільйонів поза містами, в фармерських районах, разом 20 мільйонів. Сподіваються, що ці малі городи дадуть разом яких 6 мільйонів тон ярини для вжитку в цій країні, а тим самим буде можливо висилати інші харчеві продукти в голодні країни.

Кампанію за „Городами Свободи" відкрито на початку лютого, на конференції в Вашінгтоні. Присутніми на конференції були: секретар державних справ, Маршал, секретар скарбу, Снайдер та секретар хліборобства, Андерсон.

Секретар Маршал заявив, що „Городи Свободи" безпосередньо підтримують програму европейської відбудови. Він казав, що вже замовив для себе насіння і хоче мати такий город біля свого дому в Лісбург, Вирджінія.

Кампанію по цілій країні за такими городами будуть проводити одинадцять тисяч фахівців спеціяльної служби при департаменті хліборобства. Досвідчені у всіх ділянках городництва і консервовання, вони даватимуть поради добровільним городникам якнайкраще використати кавалок землі, відведений під город.

Успіх цілого проекту найбільше буде залежати від праці та старання тих тисяч добровільних городників та цілих груп, які за те візьмуться.

В кампанії за „Городами Свободи" буде помагати чимало приватних організацій. Серед них Національна Рада Стейтових Клюбів Городників, що має 200,000 членів в 43 стейтах та 4,500 громадах; Американський Клюб Городників; Загальна Федерація Жіночих Клюбів; організації скавтів — хлопяча і дівоцька; — Союз Фармерів і Городників і т. п.

Проект „Городів Свободи" основано на досвіді „Городів Перемоги", що в часі останньої війни помагали харчевій справі в Америці тоді, як уряд висилав нечувану доти кількість харчевих продуктів союзним державам. В рік найбільшого поширення „Городи Перемоги" досягли було свого завдання, яке „Городи Свободи" мають перед собою на цей рік, себто 20 мільйонів городів та 6 мільйонів тон продуктів.

Загальна Рада.

С. Курилів.

ШАМПАН

(Фелейтон).

Шампан — це така річ, що барте мій! Тільки пальчики облизуй...

Дуже хороше вино, французьке.

Пють його чи то стебелинкою, щоб більше ним насолоджуватись, чи склянкою, як хто нетерпеливий, а то й просто з пляшки для кращого смаку... Приложиш пляшину до уст і так собі помаленьку крізь зуби тільки: ковть... ковть... ковть...

А каплі його — нічим правдиві перли...

Смаковите дуже вино це — кажуть.

І от від тепер, вже його в Совтській Україні продукуватимуть, а так багато його — кажуть — буде, як води в Дніпрі.

Бо так генераліссімус постановив, а його слово нічим кремінь. Тому, що відбудова держави перевиконана, хліборобство перейшла на сто й три процентів, концтабори переповнені, — решта все в „парядке", а тим що остали в живих — шампану тепер...

— Нате вам, це за ваші досягнення і оборону вітчизни...

І от вибирається наш дядько за хлібом, на яких три дні стояти в очередку, та тащить з собою під пахвою боклажок з шампанським...

Присів у хвостику на сходах чужого дому, вийняв боклажину і до другого дядька:

— Дай Сталін здоров'я!

— Пий здоров...

Сплюнув дядько, потім здорово потягнув, та другому у руки боклажок тиць!

— Пий товаришу!

А той і не хоче вже:

— Вже я — каже — братіку так обпився того шампанського, що ледви дишу... Пю його замість води, а раз уночі не хотів іти до криниці по воду, то жінка чаю з верболозини запарила на шампані.

П' народ шампан, щей розливає... Де ж, стільки його наробили!

Пють та розхвалюють Радянський Союз:

— От вже добре нам жити!

— Еге ж!

— І батющі цареві ніколи таке добре не снилось!

— От тільки біда, що закусити нема чого, бо поки три дні простоїш за хлібом, то й шампанське обридне!

А там подальше лягла якась жінка під кривобедрого плота і хоче з голоду гинути. Хтось побачив, крикнув, — побігли.

— Шампану їй — крикнув хтось.

Наляли в горлянку того пречистого винця совєтського, жінка встала, обтрусилась мов курка і:

— Спасибі вам — каже — добрі люди, що **від смерті** врятували, а то мені вже амінь з голоду приходив... І пішла з інтернаціоналом на устах...

— Що то значить шампан — дивуються мужики — яку він силенну силу має!...

Будують фабрику-завод, а в кожному углі бочка з шампаном так і проситься:

— Пий... пийте!

Змучиться робітник, злізе з руштування, закурить махорки, а потім прив'язаним на шнурку **черпаком бабух!** в бочку і тільки: голь... голь... голь.

Підкріпляється...

І робота поступає з темпами вперед, не так як в буржуазних країнах, де нема совєтського шампану...

Збудують будинок — він впаде, а вони його знову в гору.

В безконечність...

І вино пють...

Ведуть ЕНКВедисти селян на розстріл за „ухил" ясному і найрозумнішому батькові всіх народів. Привели на місце і питають про їхне послідне бажання:

— Шампану нам давай — кажуть — та побільше!

Дали.

Сплюнули, випили, обтерли вуси, та давай навприсюди!

Тнуть щупака, аж земля гуде...

— Стривайте — кричать катюги — „давольна"!

І сюди їх, та туди, ледви уложили під стінку.

А тим, байдуже. Позіхались собі, та потягаються, немов з під перини вилізли...

Ледви їх умертвили...

А все це шампан. Навіть не дасть спокійно людини вбити.

От тільки біда що закусити нема чого.

І за куском хліба по три дні чекати треба у хвості...

А так, то зовсім добре було б жити в Україні совєтській...

Шампан є, — тільки хліба нема...

Д-р Роман Осінчук.

Ворог число один

Хвороби серця і кровних судин.

Ледви місяць минув від часу, як в Ню Йорку на ввесь голос кричала преса про найбільшого ворога здоров'я американського народу, а ще про хвороби серця і кровних судин. Ці хвороби зросли до тієї міри, що стали найстрашнішим ворогом людського здоров'я в Америці, або всенародним ворогом число 1., як звуть самі американці.

Бо чи можна інакше ці справи трактувати й називати? Та ж американський нарід платить річно більше людських жертв із-за цих хвороб як заплатив за цю страшну останню війну. В 1946 померло з приводу хвороб серця 429,230 людей, з приводу хвороб кровних судин 125,646 людей, себто разом 554,876. Більше як пів мільйона людей річно вмирає з приводу хвороб серця тоді, коли друга світова війна забрала 259,155 людей. Статистика уряду здоров'я в Ню Йорку виказує, що за 11 місяців 1947 року вмерло 73,316 людей з різних причин, в тому з причини хвороб серця і кровокруження 29,526, себто 40 відсотків усіх смертних випадків припадає на хвороби серця. Згадані збирають два рази більше смертне жниво як рак (кенсер), а десять разів більше як туберкульоза. Вже ці голі числа кажуть кожному призадуматись тимбільше, що вони з року на рік зростають тоді, коли такі страшні хвороби як туберкульоза чи рак всетаки постійно даються опановувати.

Тому зрозуміло стане, чому в місяці лютім справа боротьби з хворобами серця наробила стільки шуму та чому для цієї акції втягнено цілу американську суспільність. Провід у цій акції обняло нюйорське лікарське товариство хвороб серця, а у пресі і на різних зібраннях виступили найкращі лікарські спеці. Бо чим сильніший наступ ворога, тим краще обдумана мусить бути оборона, а тим самим і кращих генералів треба поставити на провідні позиції.

Розуміється, що зорганізувати оборону можна лише по докладнім пізнанні ворога, себто причин, які викликують ці хвороби. І вже сьогодні розгорнулась праця на цьому полі у 31 більших наукових інституціях, лябораторіях і кліниках. І хотяй багато університетських клінік та вчених працює на цьому полі постійно вже здавна в прекрасних умовинах та з фондами, про які може лише снити Европа, то всетаки це все показалося замало. Тому треба ще організувати спеціяльні наукові центри призначені виключно для цієї цілі. А це все вимагає додаткових грошевих фондів, за якими звернулося лікарське товариство до суспільности. І очевидно такі фонди американці завжди зуміють зібрати поміж своєю багатою публикою та серед такої великої кількости фінансових потентатів. Гроші ці потрібні не лише для наукових дослідів, але також для суспільної опіки хворих та родин і освітної роботи серед загалу.

Гігієнічна освіта набирає щораз більшого значення в обороні народного здоров'я. Очевидно грає теж велику ролю в хворобах серця. Тому коротенько треба нам теж запізнатись з цією проблемою.

Ми нераз бачимо на вулиці, у фабриці чи навіть дома випадки наглої смерти. У великій мірі причиною такої наглої смерти є хвороба серця або судин. Частіше трапляється це в людей у віці 50-60 року життя і безсумніву частіше в чоловіків як жінок, хотяй докладнішого вияснення для цього наука ще досі не знайшла. Взагалі справа хвороб серця і судин є ще досить скомплікована. Спричинниками тих хвороб можуть бути різні фактори (інфекції, дегенеративні процеси, аллергії, алькоголізм, і п. п.), а найчастіше ревматизм, сифіліс і артеріосклероза.

Ревматизм це просто містична хвороба. І не хвороба, а цілий комплекс хвороб. Ревматизм викликає запалення суглобів, плеврит, запалення оболочок, хорею, запалення ока і т. п. та атакує людину у всякому віці. Майже з правила при всіх тих ревматичних хворобах є пошкодження серця. Тому важною справою є при всяких ревматичних захворуваннях звертати завжди увагу на серце. Другою по черзі причиною є сифіліс, венерична хвороба, яка дуже часто викликує зміни в аорті, головній серцевій артерії. Ці зміни виступають в середньому віці, а найчастіше між 40-55 роком життя. Зміни аорти викликують недомогу серця, яка навіть при докладному лікуванні дається з трудом зрівноважити. Тому докладне й вчасне лікування сифіліса та пізніше періодична лікарська обсервація є незвичайно потрібні. Артеріосклероза чи як звуть в нас „звапнення жил" також веде до недомоги серця в пізнішому віці (понад 50). Докладних причин розвитку артеріосклерози медицина ще й досі не подає. У всякому випадку грають ту різні чинники як вроджена чи конституційна схильність людини до передвчасного старіння кровних судин, праця, може й спосіб відживлення, а особливо стан нервової системи нервовий спосіб життя, умова праця, брак належного спочинку, хвилювання, журба і т. п.). Розуміється, що це не вичерпує причин хвороб серця і кровокруження. Гормональні чи вітамінові забурення (щитовидна залоза чи брак вітаміну Б,) анемії, інфекційні недуги ниркові хвороби і тощо можуть теж провадити до недомоги серця і в своїх наслідках провадити до смерти.

Вже з цього короткого перегляду ми можемо виробити собі погляд на справу хвороб серця та їх небезпеку для здоров'я і життя людини. Але з другого боку треба підчеркнути, що всетаки сучасна медицина має дуже багато засобів, щоби ці хвороби опанувати. Ми з досвіду знаємо, що постійне лікування, відповідно регульований лікарем відпочинок, відповідна праця чи зміна фаху може забезпечити людині навіть з дуже лихим серцем довгий вік і можність праці без якихнебудь більших чи менших недомагань серця. Але для цього треба відповідних умовин життя, доброго лікарського догляду та терпеливості пацієнта.

Тому на диво, що в нинішних умовинах нашої еміграції так часто читаємо звідомлення про наглі смерти наших людей, особливо з інтелектуальної сфери. Воєнні переживання та вічна непевність про завтра саме витворюють це підложжя, на якому можуть розвиватись хвороби серця і кровних судин. І це теж, якщо ми хочемо рятувати наших людей, змушує нас до скорішого думання і більше плянового вирішування справ нашої еміграції. Бо самі харчеві пачки можуть вплинути на шлунок, але не на нервну систему.

Тоді, коли найкраще ситуовані народи, що живуть спокійно в своїй хаті і спокою, платять такі колосальні жертви з приводу хвороб серця, то можемо собі уявити, які жертви платить наша еміграція у цему воротові ч. 1. Але, на жаль, ми навіть не маємо змоги ці жертви належно реєструвати.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"



ГРОМИКО УСМІХАЄТЬСЯ!—Андрей Громико, зправа, чистить окуляри і приязно усміхається до своїх советських помічників в Обєднаних Державах, віце-адмірала В. Богденка (в уніформі) та генерала А. Ф. Васілева. Зараз потім виголосив промову, обвинувачуючи Злуч. Держави в змаганнях знищити Обєднані Держави та заперечуючи будь яку участь Советів в державнім перевороті Чехословаччини.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУА ДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

13,548 Савка Варвари з с. Лучинці (Рогатин) від Драган Петра с. Катерини.

13,549 До братів Українців з Дрогобича від родини Голобників — відозвіться!

13,550 Гливка Катерини і Марії тіток з с. Биків (Перемишль) від Гливка Ярослави д. Івана і Магдалини.

13,551 Черняк Івана, Михайла, Грицаїшин Івана з с. Чехи (Броди) від Лацута Івана.

13,552 Майковський Теодора від Ковалюк Святослави доч. Григорія і Катерини з Тюдева (Косів-Коломия).

13,553 Шмайда Петра з с. Прислуп (Горлиця) від Шмайда Михайла.

13,554 Кіндрат Андрія, Кінаі Івана, Гурський Василя, Гончарик Миколи і Жарновацька Паші від Харук Степана з Оліївої Королівки.

13,555 а) Раба Юлії зі Струсова від щойно прибувшої до Америки Невядома Ольги зам. Курочка.

13,555 б) Приступа Петра з с. Сади (Теребовля) від Констанкевич Івана.

13,556 Пахолевський Броніслава і сина Степана від Кормилло Марії з с. Глубока (Самбір).

13,557 Янчишин Юстини, Анни і Марії, Фрончак Михайла, Теклі і Марії від Янчишин Івана з с. Пискова (Ліско).

13,558 Куян Йосифа з с. Дубна (Ярослав) від Тиш Івана.

13,559 а) Панечук Олексія з с. Лубитів (Ковель-Волинь) від Матіїв Людмили, Супронович Петра з с. Сьомаки від Ціхонської Петра.

13,559 б) Стасюк Евгенії з Матієва з с. Любохінь від Матієва-Ціхонська Людмили.

13,559 в) Здров Домініки з дому Матієва з Волині від Здров Марії.

13,560 Лахманюк Юрка вуйка від Лахманюк Евдокії з с. Космача.

13,561 Місько Дмитра батька з с. Ступосини від Місько Йосифа.

13,562 Брич Василя з с. Вілька (Дрогочин) від Губаревич Анни зам. Корейба.

13,563 Демяновський Йосифа брата з с. Грозьової від Демяновської Андрія.

13,564 Гончар Андрія Хомовича з с. Кудашева (Кривий Ріг Вел. Україна) від Воронзбех Івана П.

13,565 Возбранний Марка з с. Трушки (Київ) від Возбранний Федора сина.

13,566 Шебиця Івана з с. Кувець (Жидачів) від Борщевський Івана.

13,567 До таборових управ на скитальщині від відділу пошуків ЗУАДК. проситься звідомити, що Підперигора Петра з с. Вербовець і д-ра Деркач Василя пов. Теребовля, пошукує з Америки Підперигора Йосиф.

Голоситись на адресу:
United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення **пошукувань родини і знайомих різних скитальників** було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було **поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове** оголошення, розміру 1½ цаля в одній колюмні, коштує **$1.00.**

Адм. „Свободи".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 20. березня 1948 р. помер у 70. році життя
ЯКІВ ДУТКАНИЧ,
член Тов. ім. А. Бончевського, від. 10 У. Н. Союзу в Ансонія, Конн.
Покійний приступив до Союзу в 1906 році. Походив з села Бортного, пов. Горлиці, Галичина. Полишив у смутку сина, невістку, три замужні дочки і 6 внуків.
Похорон відбувся 22. березня з дому жалоби при участи кревних і знайомих до укр. гр.-катол. церкви св. Петра й Павла, а відтак на цвинтар св. П. ЯП. в Дербі, Конн. — В. Й. П.!
В. Глива, секр.

ЗБОРИ УКР. НАР. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори 204 відділу відбудуться в суботу, 10. квітня, в год. 8:15 ввечір в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вул. В інші суботі цього місяця відбуватимуться тільки збірка залеглих і біжучих вкладок. — Уряд.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. З., Коговз, Н. Й. — Дякуємо за витинки з газет. Більше не надсилайте, бо ми одержуємо з Аргентини всю українську пресу.

Ф. Вудбайн, Н. Д. — Як одержимо матеріял і переглянемо, щойно тоді дамо відповідь, чи написане надається до друку.

П. М., 476 від. У. Н. Союзу, Гудсон, Н. Й. — Пішліть запит по українськи до „Фліса" на таку адресу: Common Council for American Unity, 20 West 40 St., New York 18, N. Y.

Шікаго, Ілл. — У „Свободі" число 74 зі середи, 31-го березня, між жертводавцями на Український Конгресовий Комітет, було поміщено, що відділ 1 Союзу Українок в Шікаго зложив $10 як вкладку до Комітету, а має бути, що цю вкладку в сумі $10 зложило Товариство Княгині Ольги, відділ 1 в Шікаго.

ПОШУКУВАННЯ

ЯРОСЛАВ ЛАДНЮК пошукує своїх знайомих **СТАХА і МИХАЙЛА ЧМИР** з села Супрупівки, повіт Скалат. Хто про них знає, або вони самі, хай голоситься на адресу:
ТИМКО МЕЛЕЩУК,
734 E. 9th St., New York, N. Y.

ГРИГОРІЙ СТОЦЬКИЙ з Аргентини пошукує свого брата **МИХАЙЛА СТОЦЬКОГО** з с. Застава, пов. Тернопіль; тепер є в Німеччині на скитальщині. Хто з прибувших скитальців до Америки або Канади знає про нього, прошу повідомити:
GREGORIO STOCKI
C. Juncal No. 3533.
Buenos Aires, Rep. Argentina.

ТАРЗАН, ч. 1824. Важлива подорож.



Коли вже стало очевидним, що ніщо не спонукає Кунга до їдження, відбулися лікарські наради.

„Лише нова самиця зможе врятувати його" — заявив один ветеринар-лікар. „Його треба завести в африканські гори, звідки його були привезли і хай він там найде собі самицю".

Десять минут пізніше Крис перервав вправи на трапезі своєї доні Тіни і візвав її негайно до себе.

„Ми найняли літак" — сказав він — „щоб завезти Кунга до Африки для рятування життя".